

Sygn. akt I ACa 830/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik (spr.)
Sędziowie:	SSA Paweł Rygiel SSA Barbara Baran
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 25 października 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko (...) S.A. w K.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 1 lutego 2016 r. sygn. akt I C 1662/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 3 600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Paweł Rygiel SSA Andrzej Struzik SSA Barbara Baran

Sygn. akt I ACa 830/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 lutego 2016 roku Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo M. B. skierowane przeciwko (...) S.A. w K., którym powód, po ostatecznym ukształtowaniu żądania pozwu, domagał się zasądzenia na swoją rzecz od strony pozwanej kwoty 90.639,28 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 lutego 2012 roku do dnia zapłaty. Nadto sąd I instancji zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 3.617 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu powyższego wyroku wskazał, że roszczenie dochodzone przez powoda stanowić miało premię należną powodowi z tytułu sprawowania funkcji Prezesa Zarządu pozwanej Spółki w 2011 roku. Powód początkowo dochodził kwoty 21.337,61 zł i odwoływał się do „Warunków powołania do Zarządu (...) S.A.” z dnia 22 listopada 2011 roku, stosownie do których był uprawniony do prowizji (premii) w wysokości 10% zysku netto spółki wypracowanego w danym kwartale kalendarzowym, której część wynosząca 50% wypłacona powinna zostać w następnym miesiącu po dokonaniu zatwierdzenia przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy sprawozdania finansowego za rok, za który należna jest premia. Sprawozdanie takie za 2011 rok zostało zatwierdzone w dniu 22 czerwca 2012 roku. Następnie jednak, wobec zakwestionowania przez stronę pozwaną ważności umowy zawartej z pozwanym w dniu 22 listopada 2011 roku, nazwanej „Warunkami powołania do Zarządu (...) S.A.”, powód rozszerzył powództwo do kwoty 90.639,28 zł, wywodząc swe roszczenie z „Warunków powołania” z dnia 1 października 2008 roku, które przewidywały dla powoda premię wynoszącą do 5% brutto przychodów spółki za dany kwartał, ale nie więcej niż wartość zysku, która to premia miała być wypłacona powodowi po sporządzeniu przez profesjonalną firmę księgową bilansu, taki zaś za rok 2011 został sporządzony w dniu 24 lutego 2012 r. Powód odwoływał się przy tym do uchwał Rady Nadzorczej pozwanej Spółki, które przyznawały mu stosowne premie za kolejne kwartały 2009 i 2010 roku. W ten sposób powód zwalczał zarzut strony pozwanej, wnoszącej o oddalenie powództwa, iż umowa jest nieważna, gdyż przy jej zawarciu pozwana Spółka nie była reprezentowana w sposób wymagany przez art. 379 k.s.h.

Uzasadniając powyższy wyrok sąd I instancji poczynił następujące ustalenia faktyczne:

Powód M. B. pełnił funkcję Prezesa Zarządu w spółce (...) S.A. z siedzibą w K. okresie od 2008 r. do lipca 2012 r. Uchwałą Rady Nadzorczej (...) S.A. nr(...) z dnia 25 lipca 2012 r. powód został odwołany z tym dniem z funkcji Prezesa Zarządu oraz ze składu Zarządu tejże spółki.

W dniu 1 października 2008 r. pomiędzy (...) S.A. z siedzibą w K. reprezentowaną przez M. K. – Przewodniczącą Rady Nadzorczej a M. B. doszło do zawarcia umowy pod nazwą „Warunki powołania” regulującej warunki pełnienia przez powoda funkcji Prezesa Zarządu pozwanej spółki (...) była wówczas pięcioosobowa.

Uchwałą nr (...) z dnia 16 listopada 2009 r. Rada Nadzorcza (...) S.A. przyznała Prezesowi Zarządu – powodowi M. B. premię za I kwartał 2009 r. w wysokości brutto 19.781,67 zł.

Uchwałą nr (...) z dnia 24 czerwca 2010 r. Rada Nadzorcza (...) S.A. przyznała Prezesowi Zarządu – powodowi M. B. premię za II kwartał 2009 r. w wysokości brutto 20.835,32 zł, za III kwartał 2009 r. w wysokości brutto 20.180,50 zł oraz za IV kwartał 2009 r. w wysokości brutto 21.888,01 zł.

Uchwałą nr 1 z dnia 12 października 2010 r. Rada Nadzorcza (...) S.A. przyznała Prezesowi Zarządu – powodowi M. B. premię za I kwartał 2010 r. w wysokości brutto 19.127,43 zł oraz za II kwartał 2010 r. w wysokości brutto 20.607,40 zł.

Wysokość premii kwartalnych była ustalana na podstawie wyliczeń powoda.

W 2011 r. w spółce (...) S.A. powołano nową 3-osobową Radę Nadzorczą.

W dniu 22 listopada 2011 r. pomiędzy (...) S.A. z siedzibą w K. reprezentowaną przez W. I. – pełnomocnika spółki powołanego uchwałą nr (...) Rady Nadzorczej z dnia 8 czerwca 2011 r. a M. B. doszło do zawarcia umowy pod nazwą „Warunki powołania do Zarządu (...) S.A.” regulującej zakres obowiązków spoczywających na powodzie jako menedżerze pozwanej spółki w związku z pełnieniem przez niego funkcji Prezesa Zarządu tejże spółki.

W lipcu 2013 r. powód wniósł do Sądu Rejonowego (...) w K. wniosek o zawiązanie strony pozwanej do próby ugodowej w sprawie o zapłatę zaległej premii za 2011 r. Sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt I Co 402/14/K. Posiedzenie w celu zawarcia między stronami ugody zostało wyznaczone na dzień 30 maja 2014 r., jednak do zawarcia ugody nie doszło.

Jako podstawę powyższych ustaleń sąd I instancji wskazał niekwestionowane przez strony dokumenty, a także zeznania powoda, stwierdzając, że pozostają one w zgodzie z pozostałym materiałem dowodowym.

W swych rozważaniach sąd I instancji stwierdził, że obie powoływane przez powoda umowy, nazwane „Warunkami powołania”, są bezwzględnie nieważne, gdyż zostały zawarte z naruszeniem bezwzględnie obowiązującego przepisu art. 379 § 1 k.s.h. W szczególności, zgodnie z tym przepisem, w umowie między spółką i członkiem zarządu spółkę reprezentuje rada nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą walnego zgromadzenia. Z kolei zgodnie z art. 390 § 1 k.s.h. rada nadzorcza wykonuje swe obowiązki kolegialnie, co oznacza konieczność działania rady występującej in corpore, a nie przez jej poszczególnych członków lub pełnomocników. Rada nadzorcza nie może przenieść swego uprawnienia do reprezentowania spółki przy zawarciu umowy z członkiem zarządu na jednego z członków rady. Może on jedynie uzyskać upoważnienie do podpisania umowy w imieniu rady nadzorczej, jednakże konieczne jest wówczas podjęcie przez radę nadzorczą uchwały akceptującej treść umowy. Tymczasem umowę z dnia 22 listopada 2011 roku podpisał w imieniu spółki (...), działający jako pełnomocnik spółki powołany uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 8 czerwca 2011 roku. Nie był on zatem powołany przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, co skutkuje nieważnością umowy stosownie do art. 58 § 1 k.c. Wcześniejszą umowę z dnia 1 października 2008 roku podpisała Przewodnicząca Rady Nadzorczej M. K., jednakże powodu nie wykazał, że została podjęta przez Radę Nadzorczą pozwanej spółki uchwała akceptująca treść tej umowy. Sąd Okręgowy wskazał też, że w judykaturze dopuszcza się możliwość innego, niż bezwzględna nieważność, skutku zawarcia umowy z naruszeniem art. 379 § 1 k.s.h., a to zastosowania art. 103 § 1 k.c. i potwierdzenia umowy, jednak powód nie wykazał, że do takiego potwierdzenia doszło. Przedłożone przez powoda uchwały Rady Nadzorczej dotyczyły tylko przyznania premii za kolejne kwartały 2009 i 2010 roku, mogą one zatem konwalidować umowę tylko w odniesieniu do tych kwartałów, których dotyczą. W rezultacie, z uwagi na bezwzględna nieważność umowy, odwołując się do art. 58 § 1 k.c., sąd I instancji oddalił powództwo.

W konsekwencji przyjęcia bezwzględnej nieważności umów sąd nie rozważał szczegółowo podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia podnosząc jedynie, że co do kwoty 21.337,61 zł doszłoby do przerwania biegu dwuletniego przedawnienia z art. 751 k.c. wobec wezwania strony pozwanej do ugody dotyczącej tej kwoty.

Wyrok powyższy w części oddalającej powództwo co do kwoty 21.337,61 zł został zaskarżony przez powoda apelacją. Zaskarżonemu wyrokowi powód zarzucił:

- naruszenie art. 233 § 1 i 2 i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, albowiem dokonanej wybiórczo, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, polegającej na błędnym przyjęciu, zarówno na etapie subsumcji, jak i wyrokowania, że powód niewystarczająco uzasadnił dochodzone roszczenie, m.in. poprzez nieprzedstawienie uchwały Rady Nadzorczej pozwanej, w której wyraziła zgodę na zawarcie przez Przewodniczącą Rady Nadzorczej umowy z dnia 1 października 2008 r., podczas gdy tylko pozwana mogła dysponować takim dokumentem, a ponadto wykonywanie umowy wskazywało na jej zawarcie przez pozwaną;
- naruszenie art. 328 § 2 w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez oparcie wyroku na ustaleniach wewnętrznie sprzecznych, a zatem bez zachowania zasad logiki, gdyż z uzasadnienia wynika, że ustalono jednocześnie, iż warunki powołania z 1 października 2008 r. są dotknięte bezwzględna nieważnością oraz że uchwały rady nadzorczej pozwanej sanowały tę umowę tylko w okresach, za które wypłacono premię, podczas gdy brak podstaw do uznania, że postanowienia o wypłatach miały być ograniczone w czasie;
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej i błędnej oceny dowodów, bez wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, poprzez oparcie uzasadnienia wyroku wyłącznie na tezie, że dowody były niewystarczające dla wykazania zasadności roszczenia i nie zostały spełnione przesłanki z art. 379 § 1 k.s.h., podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że doszło do wykonywania z powodem przez pozwaną zarówno umów z dnia 1 października 2008 r. oraz z 22 listopada 2011 r.;

- naruszenie art. 227 w zw. z art. 233 § 1 i 2 k.p.c. poprzez nienadanie właściwego znaczenia faktowi nieprzedstawienia przez pozwaną uchwały rady nadzorczej wyrażającej zgodę na warunki powołania powoda, podczas gdy na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego logiczne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego byłoby przyjęcie, iż pozwana ze względów procesowych nawet w razie istnienia takiej uchwały może uznać za celowe nieprzedstawianie jej i twierdzenie o braku podjęcia takiej uchwały, a powód nie może obiektywnie być w posiadaniu takiej uchwały, jako były członek zarządu pozwanej;
- naruszenie art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że nie zostały zrealizowane przez powoda przesłanki ciężaru udowodnienia faktu oraz że nie została wykazana przez powoda podstawa faktyczna dochodzonego roszczenia, podczas gdy na chwilę składania pozwu oraz w trakcie trwania procesu powód złożył wszelkie możliwe dowody, które jako były członek zarządu spółki mógł posiadać, w tym m.in. umowy warunków powołania;
- naruszenie art. 379 § 1 k.s.h. w zw. z art. 103 § 1 k.c. i art. 58 § 1 k.c. poprzez błędną interpretację przyjmującą, że umowy „warunki powołania” z dnia 1 października 2008 r. oraz 22 listopada 2011 r. są nieważne, podczas gdy doszło do pełnienia funkcji członka zarządu uprawnionego do samodzielnej reprezentacji pozwanej spółki przez powoda aż do lipca 2012 r., a w tym czasie dokonywane były czynności wskazujące albo na istnienie właściwych uchwał rady nadzorczej pozwanej albo na akceptowanie istnienia umowy przez pozwaną, w tym m.in. wypłata premii obliczonej w sposób określony w umowie z dnia 1 października 2008 r., a w okresie po 22 listopada 2011 r. zabezpieczenie środków finansowych w kwocie odpowiadającej premii obliczonej na podstawie umowy z dnia 22 listopada 2011 r.;
- naruszenie art. 103 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy w sprawie stwierdzono okoliczności potwierdzające przez pozwaną spółkę dokonanie czynności zawarcia warunków powołania z powodem.

W konkluzji skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa do kwoty 21.337,61 zł wraz z odsetkami ustawowymi, zgodnie z pierwotnym żądaniem pozwu, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji oraz zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych.

Strona pozwana wносиła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna. Sąd Okręgowy poprawnie ustalił stan faktyczny, a Sąd Apelacyjny ustalenia te akceptuje i przyjmuje za własne, czyniąc je podstawą swego orzeczenia.

Zarzuty apelacji, jakkolwiek bardzo rozbudowane, dotyczą w istocie tylko dwóch kwestii, a to przyjęcia przez sąd I instancji, że nie zostało wykazane, jakoby zawarte przez strony umowy, określone jako „Warunki powołania”, nie były poprzedzone stosownymi uchwałami Rady Nadzorczej pozwanej Spółki, ustalającymi treść umów następnie zawartych oraz przyjęcia, że uchwały Rady Nadzorczej przyznające powodowi premie za poszczególne kwartały 2009 i 2010 roku, a następnie zabezpieczenie środków na premie za rok 2011, nie mogą być uznane za akceptację umów z powodem, względnie że nie dowodzą istnienia wcześniej takiej akceptacji. Ocena obu tych kwestii przez sąd I instancji jest trafna. Odnosząc się do pierwszej z nich zauważyć trzeba, że chodzi tu o umowy dotyczące dokonywania przez powoda na rzecz pozwanej spółki czynności i świadczenia usług polegających na wykonywaniu funkcji prezesa zarządu spółki akcyjnej, a zatem usług wysoce profesjonalnych, związanych z koniecznością posiadania stosownej wiedzy dotyczącej funkcjonowania spółek akcyjnych, w tym także wiedzy z zakresu prawa spółek. Przy takich czynnościach nie sposób przyjąć, że powód nie znał zasad zawierania umów pomiędzy spółką akcyjną i członkiem jej zarządu. Co więcej, powód następnie funkcję jednoosobowego zarządu w tej spółce sprawował przez okres blisko 4 lat i w tym okresie z racji sprawowanej funkcji miał dostęp do dokumentów dotyczących działania spółki. W takiej sytuacji nie sposób przyjąć, że gdyby Rada Nadzorcza podjęła stosowne uchwały dotyczące zawarcia umów z powodem, ten

by o tych uchwałach nie wiedział i nie powołałby się na ich istnienie w toku procesu. Co więcej, z zeznań powoda wynika, że nie był on w spółce osobą nową, przychodząca z zewnątrz, ale przed powołaniem do zarządu był w tej spółce dyrektorem sprzedaży, a zatem już wcześniej znał zasady funkcjonowania pozwanej spółki. Tymczasem powód przez cały czas trwania procesu nigdy nie twierdził, że uchwały takie zostały podjęte, a w swych zeznaniach podał, że nie wie, czy była uchwała o jego powołaniu, co uznać należy za odpowiedź wymijającą. Wreszcie nie jest istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, czy była podjęta uchwała o powołaniu powoda do zarządu, ale istotnym jest, czy Rada Nadzorcza podjęła uchwałę o warunkach tego powołania, a zatem uchwałę o sposobie wynagradzania powoda premiami, które w niniejszej sprawie stanowią przedmiot sporu. Na istnienie takich uchwał nie wskazuje także treść umów zawartych z powodem, nazwanych „Warunkami powołania”. W szczególności umowy te nie odwołują się do uchwał Rady Nadzorczej ustalających treść takich warunków, a jedynie do uchwały powołującej M. B. na funkcję Prezesa Zarządu (umowa z dnia 1 października 2008 r.) i do uchwały Rady Nadzorczej o powołaniu W. I. na pełnomocnika Spółki (umowa z dnia 22 listopada 2011 r.). Logicznym jest, że gdyby uprzednio warunki powołania były ustalone lub zatwierdzonej uchwałą Rady Nadzorczej, stosowne odwołanie znalazłoby się w treści umów.

Nie sposób też wywodzić faktu podjęcia takich uchwał z okoliczności, że Rada Nadzorcza następnie przyznała stosownymi uchwałami premie powodowi. Żadna z tych uchwał nie wspomina o wcześniejszej uchwale ustalającej lub zatwierdzającej „Warunki powołania”, a jedynie odwołują się one do tych warunków z dnia 1 października 2008 r., to jest do umowy zawartej z powodem przez spółkę reprezentowaną przez Przewodniczącą Rady Nadzorczej. Za logiczne uznać trzeba, że gdyby stosowna uchwała została podjęta, uchwał o przyznaniu premii odwoływałyby się do niej. Tym bardziej nie może dowodzić istnienia takich uchwał zarezerwowanie stosownej kwoty na premie w sprawozdaniu finansowym za rok 2011 r.

Powód zarzuca, że wobec odwołania go z zarządu strony pozwanej nie ma dostępu do dokumentów pozwanej spółki, co uniemożliwia mu przedstawienie dowodu na okoliczność podjęcia stosownych uchwał. Istotnie powód obecnie dostępu takiego nie ma. Jednak, jak wyżej wskazano, gdyby uchwały takie były podjęte, niewątpliwie miały on wiedzę o ich istnieniu i co najmniej przybliżonym czasie ich podjęcia przez Radę Nadzorczą, skoro musiały być one efektem negocjacji warunków z powodem. Zatem wskazałby na istnienie takich uchwał wnosząc o zobowiązanie strony pozwanej do ich przedstawienia stosownie do art. 248 k.p.c. Tymczasem powód takiego wniosku nie złożył. Wreszcie, znając niewątpliwie tryb prac Rady Nadzorczej i sposób ich dokumentowania, mógł powód wnosić o dopuszczenie dowodów z odpowiednich dokumentów Rady Nadzorczej dotyczących jej pracy w okresie, w którym uchwały miałyby zostać podjęte i zobowiązanie strony pozwanej w trybie wyżej wskazanym do ich przedłożenia, czego również nie uczynił. Takie zaniechanie powoda daje dostateczną podstawę do przyjęcia, że rzeczony uchwały nie zostały podjęte.

Powyższe ustalenie otwiera drogę do oceny, czy przyznanie powodowi premii za poszczególne kwartały 2009 i 2010 roku uchwałami Rady Nadzorczej może być traktowane jako potwierdzenie zawarcia z powodem umowy z dnia 1 października 2008 r., nazwanej „Warunkami powołania”. W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny stwierdza, że stosowanie przepisu 379 § 1 k.s.h. powinno polegać na bardzo restryktywnym przestrzeganiu zawartych w nim wymagań. Przepis ten ma zagwarantować pewność uczciwego obrotu w tych sytuacjach, w których interes spółki jest najbardziej zagrożony, a przez to chronić ten interes (szerzej na ten temat wypowiedzi się Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 marca 2012 r. V CSK 84/11). Taki cel powołanego przepisu wyklucza możliwość liberalnej wykładni i stosowania do niego przez analogię art. 103 § 1 k.c. Zauważyć trzeba, że pogląd dopuszczający potwierdzenie czynności w trybie art. 103 § 1 k.c. został wyrażony przez Sąd Najwyższy w sprawie ze stosunku pracy (wyrok z dnia 4 listopada 2008 r. I PK 82/08), a zatem tam, gdzie jedna ze stron stosunku podlega szczególnej ochronie. Jednak nawet zaakceptowanie tego poglądu w odniesieniu do umów o innym charakterze niż umowa o pracę, nie daje podstaw do przyjęcia, że potwierdzenie takie może nastąpić per facta concludentia. Rada Nadzorcza, jako organ kolegialny, wypowiada się poprzez podjęte uchwały. W konsekwencji uchwała o określonej treści jest podjęta, gdy stosowna większość jej członków glosuje za jej przyjęciem. W takiej sytuacji działanie poprzez czynności dorozumiane jest niemożliwe. Nie sposób też przyjąć potwierdzenia czynności przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, skoro jest ono uprawnione jedynie do wyboru pełnomocnika do zawarcia umowy, nie zaś do zawarcia samej umowy. Nie może ono zatem reprezentować spółki i składać w jej imieniu oświadczeń woli.

Jakkolwiek niektóre z postawionych zarzutów są tak sformułowane, że możliwość naruszenia w sposób w nim wskazany wymienionych tam przepisów budzi poważne wątpliwości, to bliższe rozważanie tej kwestii uznać trzeba za zbędne, skoro wyżej przedstawione rozważania są wystarczające dla uznania apelacji za bezzasadną. W konsekwencji apelacja podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zasądzając od powoda, jako strony przegrywającej sprawę, na rzecz strony pozwanej kwotę odpowiadającą wynagrodzeniu pełnomocnika będącego radcą prawnym ustalonym w stawce minimalnej określonej przez przepisy § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

SSA Paweł Rygiel SSA Andrzej Struzik SSA Barbara Baran